

עת"א 2482/02/14 - טוביה נדב נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

25 מאי 2014

עת"א 2482-02-14 נדב(אסיר) נ'
משטרת ישראל/שרות בתי הסוהר-מחלקת
האסיר ואח'

לפני כב' השופטת רות לורך, אב"ד
שופט צבי דותן,
שופטת עירית וינברג-נוטוביץ

טוביה נדב (אסיר)

העותר

נגד

מדינת ישראל

המשיבה

נוכחים:

ב"כ העותר: עו"ד משה וייס ממשד עו"ד אבי חימי

ב"כ המשיבה: עו"ד אפרת פאר

העותר הובא ע"י שב"ס

פסק - דין

1. בפנינו עתירה נגד החלטת ועדת השחרורים המיוחדת לאסירי עולם, אשר דחתה את בקשת העותר, אסיר עולם, בן 85 כיום, לשחרור על-תנאי מטעמים רפואיים.

2. בין העותר לבין לאון אדם (להלן- "המנוח") היתה היכרות עיסקית. בשלב כלשהו נתגלע ביניהם סכסוך, על רקע טענתו של המנוח כי העותר חייב לו כסף. באותה עת ניהל העותר עסק למכירת מכשירי חשמל, שכלל גם תחנת שירות בבני ברק. העותר נפגש עם המנוח ביום 30/7/04, בשעה 14:00 לערך, בתחנת השירות, לאחר שגמלה בלבו ההחלטה להמיתו. העותר ירה במנוח, מטווח קצר, שתי יריות, מאקדח בו החזיק ברישיון. היריות פגעו בחלקו האחורי של ראש המנוח, וגרמו למותו. בהמשך, הזמין העותר גרר, והעביר באמצעותו את רכבו של המנוח לתל אביב. גופת המנוח הובלה והושלכה בסמוך לאתר בניה בתל אביב. בית המשפט המחוזי בת"א הרשיע את העותר בעבירת רצח בכוונה תחילה,

עמוד 1

וערעור שהוגש על ידו לבית המשפט העליון נדחה. הוא נדון למאסר עולם. לימים, נקצב עונשו ל- 30 שנה.

3. העותר החל לרצות את מאסרו ביום 3/8/04, ומרצה עד היום מעט פחות מעשר שנות מאסר. מועד שחרורו המלא (בניכוי התקופה המינהלית) יחול ביום 15/2/2034, ומועד 2/3 (בניכוי התקופה המינהלית) יחול ביום 16/2/2024. לנוכח מצבו הרפואי שווה העותר, מזה כשלוש וחצי שנים, במר"ש.

4. בקשתו של העותר לשחרור מוקדם נסמכת על סעיף 7(א)(2)(ב) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר תשס"א-2001 (להלן- "החוק"), הקובע:

7. (א) "הועדה רשאית, בכל עת, לשחרר על-תנאי אסיר ממאסרו, לאחר ששקלה חוות דעת של רופא, בהתקיים אחד מאלה:

(1) ...

(2) ...

(א) ...

(ב) האסיר מחוסר הכרה באופן קבוע או נמצא במצב דמנציה מתקדמת, שבשלהם הוא זקוק להשגחה רצופה במשך 24 שעות ביממה; לענין זה, "דמנציה מתקדמת" - אי התמצאות בזמן ובמקום באופן קבוע מפאת מצב גופני או בשל ירידה קוגניטיבית".

5. ועדת השחרורים המיוחדת קבעה, על יסוד חוות דעת רפואיות, כי העותר אכן לוקה בדמנציה מתקדמת, שצוברת תאוצה עם הזמן, אך החליטה לדחות בקשתו לשחרור מוקדם, בשל שיקולים של טובת הציבור (סעיף 7(ג) לחוק), היינו, כי העותר נוהג בצורה אלימה כלפי אסירים המאושפזים במר"ש יחד איתו, וכן בשל התנגדותה של משפחת הקורבן לשחרורו.

טענות העותר

6. טוען ב"כ העותר כי מדובר בעותר קשיש, בן 85, שאיבד צלם אנוש, ומפאת מצבו הרפואי הקשה, מצב של דמנציה מתקדמת, אין עוד כל אינטרס ציבורי ממשי, ואין כל רציונל, להמשך החזקתו בבית הסוהר. ובלשונו: "אנו כחברה לא רוצים שגוף ללא נשמה, ללא תובנה, ישהה בין כותלי בית הסוהר, כשהוא לא יודע שהוא בבית סוהר, ולא מבין על מה מרצה עונש מאסר". וכן: "למי גמול והרתעה? מה זה רלוונטי גמול והרתעה לבן אדם דמנטי?".

עוד הוא טוען כי התנהגות אלימה כלפי אסירים אחרים היתה רק בתחילת תקופת אשפוזו במר"ש, ולא

בחודשים הסמוכים לדיון בועדה, כפי שעולה גם מן הדו"ח הסוציאלי לועדת השחרורים, שם נאמר כי "לאורך זמן לא התקבלו דיווחים על ההתנהגויות המתוארות". להיפך, לטענתו, מאז אובחן כלוקה בדמנציה מתקדמת, הוא פסיבי, דכאוני, ולא מתמצא, ואלה יכולים ללמד כי אינו מסוכן לציבור.

ובאשר להתנגדות משפחת הקורבן הוא טוען כי זו איננה מאיינת את הרציונאלים העומדים ביסוד הסעיף המאפשר שחרור אסיר עם דמנציה מתקדמת.

טענות המשיב 2

7. ב"כ המשיב 2, בתגובתה לעתירה, מפרטת את מצבו הרפואי של העותר, כעולה מחוות הדעת השונות. העותר הוא בעל תובנה נמוכה ביותר למצבו, אינו מתמצא בזמן ובמקום, הוגדר תשוש נפש סיעודי, סובל משילוב של בעיות גופניות ודמנציה מתקדמת, המתדרדרת בחודשים האחרונים בקצב מואץ, זקוק להשגחה 24 שעות ביממה, זקוק לעזרה ברוב הפעילויות היומיומיות, מצבו הגופני בשלבי החמרה.

יחד עם זאת, ב"כ המשיב 2 טוענת כי יש לדרוש שמידת "ההתקדמות" של הדמנציה תהיה גבוהה במיוחד, מקום בו מתבקש שחרור מוקדם של אסיר עולם, 20 שנה לפני תום תקופת מאסרו.

לטענתה, העותר לא הרים הנטל לשכנע כי הוא אכן לוקה בדמנציה מתקדמת ביותר, וזאת הן משום שהרופאים, אשר על חוות הדעת שלהם הוא מסתמך, אינם עונים על הגדרת "רופא" בסעיף 7(ה) לחוק, היינו, רופא שנכלל ברשימה שקבע לענין זה מנכ"ל משרד הבריאות; **ובעיקר** משום שלפי מבחני המל"ל להערכת יכולות התיפקוד, שנערכו לו ע"י מנהל מר"ש ד"ר רדומיסלסקי, ספק (כך לטענת ב"כ המשיב 2) אם הוא עומד במידת ההתקדמות הנדרשת לשחרור מוקדם ממאסר עולם, בשל דמנציה מתקדמת, וספק אם הוא אכן זקוק להשגחה רצופה של 24 שעות ביממה.

עוד נטען כי העותר ביצע 6 עבירות משמעת במהלך 5 השנים האחרונות (האחרונה שבהן מאוגוסט 2010 - תקיפת אסיר), אולם לאורך זמן לא התקבלו דיווחים על התנהגויות אלימות, אלא על כך שנראה פסיבי ומדוכא.

באשר ליחסו לעבירה, הוא הכחיש לאורך שנים את המיוחס לו וציין כי אין לו יד בדבר. במהלך מאסרו לא נטל אחריות על מעשיו.

להערכת משטרת ישראל, רמת מסוכנותו גבוהה ולא ניתן לאיינה, ועל כן מתנגדת לשחרורו המוקדם.

עמדתם של נפגעי העבירה היא שיקול כבד משקל ההולך ותופס מקום מרכזי בדין הישראלי בכלל, ובשחרור מוקדם מטעמים רפואיים בפרט.

נפגעי העבירה מתנגדים נחרצות לשחרורו המוקדם. תיארו את סבלה של המשפחה, שנותרה ללא אב ומפרנס. טוענים כי שחרורו המוקדם של העותר יגרום לילדיו של המנוח סבל ופגיעה נפשית כבדים וקשים. הם טוענים גם, שהעותר הטריד אותם במהלך שהותו בבית הסוהר, ויש חשש שעם שחרורו, ימשיך להטרידם ולפגוע קשה בשלומם הנפשי.

בנוסף, ואולי העיקר, נטען כי ישנם שיקולים ציבוריים מהותיים, אשר גוברים על אינטרס העותר לשחרור מוקדם מטעמים רפואיים. סעיף 7(ג) לחוק קובע כי "בבואה להחליט על שחרור על תנאי לפי סעיף זה, תשקול הועדה גם שיקולים של טובת הציבור, לרבות שלום משפחתו של האסיר, ושלום נפגע העבירה ומשפחתו". לא כל חולה דמנציה מתקדמת ישוחרר שחרור מוקדם ממאסרו, אלא יש לערוך איזון בין מצבו הרפואי של האסיר לבין שיקולים שונים של טובת הציבור, לרבות עמדת נפגעי העבירה. השיקולים של טובת הציבור כוללים, בין היתר, את חומרת העבירה, מסוכנותו של האסיר, שלומה של משפחת נפגע העבירה, ושיקולי הרתעה וגמול, להם יש ליתן משקל גבוה במיוחד, כשמדובר באסיר שריצה רק 10 שנים מתוך 30 השנים שנקצבו לו. במקרה דנן, כך נטען, גוברים שיקולי האינטרס הציבורי על מצבו הרפואי של העותר.

הכרעה

8. גם אם נקבל את טענת העותר, כי הוא הוכיח, באמצעות שתי חוות דעת רפואיות של ד"ר אייל בן בסט, שהוא רופא שנכלל ברשימה שקבע לענין זה מנכ"ל משרד הבריאות, שפורסמה ברשומות, כי העותר "סובל מדמנציה מתקדמת... המדרדרת במהלך החודשים האחרונים בקצב מואץ", וכן כי הוא "זקוק להשגחה 24 שעות ביממה" - אין די בכך.

שכן, עמידה בתנאי סעיף 7(א)(2)(ב) לחוק, אין פירושה אלא זאת בלבד, שועדת השחרורים **רשאית** לשחררו שחרור מוקדם. בבואה לשקול ענין זה, על הועדה לשקול את השיקולים הנוגדים, ולאזן ביניהם כראוי, היינו, מצד אחד, מצבו הרפואי של העותר, ומצד שני, שיקולים של טובת הציבור. כפי שנאמר ברע"ב 4466/95 **קלינברג נ' ועדת השחרורים** תק-על 96 (1) 192 (בהקשר לסעיף, שהיה אז, בענין "חולניות מתמדת"): "שחרור האסיר יתאפשר רק אם באיזון הראוי בין השיקול הרפואי (בגדרי החולניות המתמדת) לבין השיקול של טובת הציבור, יד השיקול הרפואי על העליונה".

שיקולים של טובת הציבור כוללים, בין היתר, את מהות העבירה וחומרתה, ומסוכנותו של העותר לשלום הציבור (בג"ץ 387/76 **בן ציון נ' שר המשטרה** פ"ד ל"א (1) 484, בעמ' 489). שיקולים נוספים הבאים בחשבון הם הצורך בהרתעת הרבים (א' שרון, "**שחרור מוקדם ממאסר**" הוצאת נבו, 2003, עמ' 214), הפגיעה בתחושת הצדק של הציבור (שרון, עמ' 222), וכמובן - שלום משפחתו של האסיר, ושלום נפגע העבירה ומשפחתו (סעיף 7(ג) לחוק).

9. במקרה שבפנינו, גם אם העותר מצוי במצב של דמנציה מתקדמת, אנו סבורים כי באיזון הראוי בין שיקול זה לבין שיקולי טובת הציבור, יד האחרונים על העליונה. בענין זה הבאנו בחשבון את אלה:

(א) העותר הורשע בעבירה של רצח בכוונה תחילה, ונדון למאסר עולם.

(ב) העותר טרם סיים לרצות אפילו 10 שנים מתוך 30 שנות המאסר שנקצבו לו.

- (ג) העותר הכחיש לאורך כל השנים את המיוחס לו, ולא נטל אחריות על מעשיו.
- (ד) התנהגותו בכלא בעייתית. בחמש השנים האחרונות עבר 6 עבירות משמעת. אמנם, מ"דיווח תיפקוד לצורך שחרור מוקדם" מיום 8/10/13 (עמ' 2 של טופס ת/903 מיום 6/1/14) עולה כי העבירות האחרונות הן משנת 2010, אולם ב"דיווח תיפקוד לצורך שחרור מוקדם" מיום 15/8/13 (עמ' 3 של טופס ת/903 מיום 6/1/14) מופיע כי "בחדשים האחרונים התקבלו דיווחים רבים על התנהגויות בלתי צפויות עם גוון אלים, גניבת חפצים, הכאת אסירים אחרים, ובעיקר צוות התומכים הסייעודיים".
- (ה) חוות דעת משטרת ישראל בנוגע לעותר היא, שבשל כך שמדובר באסיר שלא נטל אחריות על מעשיו, והתקבל לגביו מידע מודיעיני שלילי של שב"ס, ההערכה היא כי רמת מסוכנותו של העותר גבוהה, על אף מצבו הרפואי, ולא ניתן לאיינה.
- (ו) שחרורו של אסיר, שביצע רצח בכוונה תחילה, נדון למאסר עולם, ועונשו נקצב ל- 30 שנה, אחרי פחות מ- 10 שנות מאסר, יפגע באמון הציבור במערכת המשפט (שרון, עמ' 156 - 158, עמ' 222) ובתחושת הצדק של הציבור.
- (ז) שחרור כאמור יפגע גם בגורם החשוב של הרתעת הרבים והמורא בפני החוק.
- (ח) סעיף 7(ג) לחוק מדבר על "שיקולים של טובת הציבור", אך מכלל שיקולי טובת הציבור שניתן להעלות על הדעת, הוא מזכיר במיוחד ובמפורש את השיקול של שלום נפגע העבירה ומשפחתו. ברע"ב 5708/06 **פלוני נ' ועדת השחרורים המיוחדת** נאמר (בפיסקה 6) כי "מדובר באדם שהורשע ברצח - העבירה החמורה ביותר בספר החוקים, ולפיכך מן הראוי ליתן משקל של ממש למצבן הנפשי ורגשותיהן של בנות הנרצחת" (וראה גם רע"ב 11860/05 **פלוני נ' ביהמ"ש המחוזי בת"א** (פורסם בנבו), בעמ' 13 - 14 לפסק הדין). לועדת השחרורים הוגש מכתב של משפחת הנרצח, המתאר את הסבל והצער שהיו מנת חלקה של המשפחה מאז הילקח אבי המשפחה ממנה, ובפרט הסבל הנפשי שנגרם לשני ילדיו הקטינים, והטראומה הנפשית הקשה שתיגרם להם אם ישוחרר העותר שחרור מוקדם. מהמכתב עולה כי בעקבות הרצח הם נזקקו לטיפול נפשי משך שנים ארוכות, ועצם העלאת האפשרות כי העותר ישוחרר כיום זעזעה אותם עמוקות, והם רואים בכך השפלת זכר אביהם המנוח. ליאור, בנו של המנוח, אף נשא דבריו בפני הועדה. כמו כן, נפגעי העבירה הביאו לידיעת הועדה, כי העותר, במהלך שהותו בבית הסוהר, התקשר מדי פעם אל אלמנתו של המנוח, ובכך הטריד אותה, ואם ישוחרר, הוא עלול להמשיך במעשיו ולהטרידה. אם יצליח ליצור קשר עם הילדים, ייגרם נזק נפשי בלתי ניתן לתיקון ופגיעה בלתי הפיכה בשלומם הנפשי.

10 בבג"ץ 89/01 הועד הציבורי נגד עינויים נ' ועדת השחרורים פ"ד נ"ה (2) 838, בעמ' 871, נאמר, מפי הנשיא א' ברק, כי "כדי שבית משפט זה יוכל להתערב בהחלטתה, על החלטתה של ועדת השחרורים להיות כה מוטעית, עד כי שום ועדת שחרורים סבירה לא היתה יכולה להחליט כמוה". כיוצא בזה נאמר גם ברע"ב 1942/05 אבו צעלוק נ' מ"י (בפיסקה 8) כי "אין מקום להתערבות שיפוטית בשיקול דעת הועדה, מקום ששיקול דעת זה, אפילו אינו מקובל על בית המשפט, הוא שיקול דעת שועדת שחרורים סבירה עשויה להפעילו".

במקרה שבפנינו, שיקולי הועדה נראים לנו ומקובלים עלינו, ובכל מקרה, מדובר בוודאי בשיקול דעת שועדת שחרורים סבירה עשויה להפעילו. אנו סבורים כי שיקולי טובת הציבור ויתר השיקולים, הכל כמפורט לעיל, גוברים על מצבו הרפואי של העותר, ומטים את הכף לכיוון דחיית בקשתו לשחרור מוקדם, למצער לעת הזאת.

11. העתירה נדחית.

ניתן והודע היום כ"ה אייר תשע"ד, 25/05/2014 במעמד העותר וב"כ הצדדים.

עירית וינברג-נוטוביץ, שופטת

צבי דותן, שופט

רות לורן, שופטת
אב"ד